

Polityka Otwartego Dostępu do publikacji naukowych i danych badawczych pracowników i doktorantów Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Mając na celu pełne wykorzystanie możliwości, jakie społeczności naukowej stwarza rozwój technologii cyfrowych, a także:

- pragnąc zapewnić wszystkim dostęp do wiedzy bez ograniczeń, które nie są konieczne,
- uwzględniając korzyści, jakie płyną z szerokiej współpracy i wymiany wiedzy,
- dążąc do uniknięcia powtarzania już wykonanej pracy,
- kierując się zasadami transparentności,

wprowadza się niniejszą Politykę Otwartego Dostępu do publikacji naukowych i danych badawczych pracowników i doktorantów Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (POD).

§1

Postanowienia ogólne i słownik pojęć

1. Realizacja Polityki Otwartego Dostępu będzie odbywała się z pełnym poszanowaniem praw autorskich i praw pokrewnych, przepisów dotyczących ochrony baz danych oraz praw własności przemysłowej. Przetwarzanie danych badawczych, zawierających dane osobowe podlega odpowiednim zabezpieczeniom dla praw i wolności osoby, której dane dotyczą, zgodnie z art. 89 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) oraz art 469b ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Publikowanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych następuje w sposób uniemożliwiający identyfikację osoby fizycznej, której dane osobowe zostały przetworzone.
2. POD nie narusza obowiązków wynikających z prawa autorskiego, a w szczególności zobowiązania Twórców do rozpowszechniania utworów naukowych w sposób, który nie doprowadzi do pozbawienia ochrony prawnej innych rezultatów twórczych (tj. np. możliwości uzyskania patentu na wynalazek opisany w utworze).
3. POD obowiązuje pracowników i doktorantów Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, a także inne osoby, z którymi UKEN zawarł umowę przewidującą zastosowanie POD.
4. POD ma zastosowanie do publikacji naukowych i danych badawczych, w szczególności powstałych w wyniku finansowania ze środków agencji finansujących badania naukowe, w których w afiliacji podano Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.
5. Na potrzeby POD przyjmuje się następujące definicje pojęć:
 - 1) Dane badawcze – cyfrowe i niecyfrowe dane zbierane, przetwarzane, pozyskane lub wytwarzane w ramach badań naukowych pracowników i doktorantów Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w formie np. dokumentów, arkuszy kalkulacyjnych, zeszytów terenowych lub laboratoryjnych, kwestionariuszy, nagrań dźwięku/dźwięku i obrazu, transkryptów, fotografii, filmów, plików danych, okazów, próbek, artefaktów, zbiorów wyjść cyfrowych, baz danych, modeli, algorytmów, aplikacji, przepływów pracy, metodologii, standardowych procedur i protokołów.

- 2) Inne dokumenty – materiały, które nie zostały formalnie opublikowane przez akademickich i komercyjnych wydawców np. patenty, raporty, materiały dydaktyczne, preprinty, postprinty, prace dyplomowe, materiały konferencyjne:
 - a) Postprint – zrecenzowana naukowo i zaakceptowana przez wydawcę ostateczna wersja manuskryptu przed publikacją (bez składu edytorskiego);
 - b) Preprint – wstępna wersja publikacji naukowej (zazwyczaj artykułu), która nie została jeszcze opublikowana w czasopiśmie naukowym.
- 3) Metadane – ustrukturyzowane informacje służące do opisu publikacji naukowych i danych badawczych, pozwalające na ich jednoznaczną identyfikację i umożliwiające ich wyszukiwanie.
- 4) Otwarty Dostęp (OD) – dostępność treści lub danych nieodpłatnie w Internecie, co pozwala każdemu czytać, pobierać, kopiować, rozprowadzać, drukować, przeszukiwać lub zamieszczać odnośniki do pełnych wersji tekstów lub danych, indeksować, przekazywać jako dane do oprogramowania oraz używać w dowolnym innym zgodnym z prawem celu, bez barier finansowych, prawnych lub technicznych innych niż związane z uzyskaniem dostępu do samego Internetu:
 - a) „złota droga” – publikowanie w otwartych czasopismach i książkach naukowych;
 - b) „zielona droga” – deponowanie utworu w repozytorium;
 - c) licencje CC:
 - Uznanie autorstwa (CC BY) – umożliwia użytkownikom kopiowanie, modyfikowanie, dystrybucję i tworzenie nowych dzieł lub kolekcji na podstawie licencjonowanej publikacji naukowej lub zestawu danych, pod warunkiem wskazania autorstwa; zezwala na wykorzystanie w celach komercyjnych;
 - Uznanie autorstwa na tych samych warunkach (CC BY SA) – umożliwia użytkownikom kopiowanie, modyfikowanie i dystrybucję publikacji naukowej lub zestawu danych pod warunkiem wskazania autora i udostępnienia oryginalnych i zmodyfikowanych publikacji/ danych na tej samej licencji.
- 5) Publikacje naukowe to recenzowane:
 - a) artykuły w czasopismach naukowych;
 - b) artykuły w materiałach z konferencji;
 - c) monografie naukowe oraz rozdziały w monografiach naukowych;
 - d) rozprawy doktorskie.
- 6) Repozytorium Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej – narzędzie informatyczne służące do gromadzenia, przechowywania i udostępniania dorobku naukowego instytucji naukowej lub określonych dziedzin nauki.
- 7) RODBUK – Repozytorium Otwartych Danych Badawczych Uczelni Krakowskich – narzędzie informatyczne służące do gromadzenia, przechowywania i udostępniania w Internecie danych badawczych wytworzonych, zebranych lub opisanych w trakcie prowadzenia badań naukowych ze wszystkich dziedzin nauki reprezentowanych przez pracowników i doktorantów Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.
- 8) Zasady FAIR (<https://www.go-fair.org/fair-principles/>) – zasady określające sposób właściwego przygotowania, obsługiwania i pracy z danymi:

- a) *Findable* – łatwe do odnalezienia i wyszukania przez ludzi, jak i programy komputerowe, każdy zbiór danych posiada unikalny identyfikator DOI, metadane oraz dane są agregowane w wyszukiwarkach danych badawczych;
- b) *Accessible* – dostępne – zarówno deponowanie danych, jak i korzystanie jest bezpłatne, dane są dostępne dla wszystkich zgodnie z licencjami określonymi przez deponujących zbiory danych;
- c) *Interoperable* – interoperacyjne – mogą być łączone z innymi zestawami danych dzięki zastosowaniu standardu Dublin Core do zapisu metadanych;
- d) *Reusable* – możliwe do ponownego użytku – stosowanie zalecanych otwartych formatów do zapisu danych badawczych umożliwia ich ponowne wykorzystywanie.

§ 2

Otwarty dostęp do publikacji naukowych

1. Autorzy starają się zapewnić otwarty dostęp do publikacji naukowych poprzez:
 - 1) publikowanie w recenzowanych otwartych czasopismach i książkach naukowych;
 - 2) zdeponowanie elektronicznej postaci publikacji naukowej w Repozytorium zarejestrowanym w OpenDOAR najlepiej w wersji ostatecznie opublikowanej, a jeśli to nie jest możliwe, to w wersji dopuszczonej przez politykę wydawcy oraz publiczne udostępnienie publikacji tak, aby każdy mógł mieć do niej dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym oraz możliwość nieodpłatnego i nieograniczonego technicznie korzystania z niej.
2. Publiczne udostępnienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 powyżej, zapewnia się w możliwie najkrótszym czasie od opublikowania publikacji naukowej.
3. Autorzy publikacji naukowych są w szczególności zobowiązani do uprzedniego uzgadniania realizacji zobowiązania wskazanego w ust. 1:
 - 1) z wydawcami oraz innymi użytkownikami publikacji naukowych (np. organizatorami konferencji naukowych);
 - 2) ze współtwórcami publikacji naukowych (w przypadku utworów współautorskich), jak również z twórcami oryginałów (w przypadku utworów stanowiących opracowanie, np. tłumaczenie już istniejących publikacji).
4. Czasopismom, których wydawcą jest Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie lub jego jednostki organizacyjne, zaleca się publikowanie w modelu otwartego dostępu na wolnej licencji Creative Commons.
5. Redaktor Naczelny Wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (zwany dalej: Redaktorem Wydawnictwa) będzie wyrażać zgodę pracownikom i doktorantom UKEN na publiczne udostępnianie elektronicznej wersji publikacji naukowych ich autorstwa w Repozytorium Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej nie później niż w terminie 2 lat od wprowadzenia do sprzedaży opublikowanego utworu. O terminie publicznego udostępnienia publikacji decyduje Redaktor Naczelny Wydawnictwa, kierując się dobrem Uniwersytetu. Z ważnych powodów Redaktor Naczelny Wydawnictwa w porozumieniu z Pełnomocnikiem ds. Otwartego Dostępu może podjąć decyzję o wcześniejszym udostępnieniu lub ograniczeniu dostępu do publikacji.

§ 3

Otwarty dostęp do danych badawczych

1. Autorzy, którzy dysponują danymi badawczymi, dokładają wszelkich starań w celu zapewnienia otwartego dostępu do danych badawczych wraz z powiązаныmi metadanymi, w szczególności poprzez:
 - 1) opracowanie planu zarządzania danymi badawczymi określającego zasady zarządzania danymi w trakcie i po zakończeniu badań, precyzującego rodzaje danych zbieranych, przetwarzanych lub wytwarzanych w trakcie badań, określającego stosowane w odniesieniu do danych metodologie i standardy, a także zasady udostępniania danych i ich długoterminową archiwizację;
 - 2) aktualizację planu zarządzania danymi badawczymi w trakcie trwania badań, o ile zachodzi taka konieczność;
 - 3) zdeponowanie danych badawczych w Repozytorium Otwartych Danych Badawczych Uczelni Krakowskich (RODBUK) lub w szczególnych wypadkach określonych przez agencje finansujące badania, w wyspecjalizowanym repozytorium dziedzinowym;
 - 4) jeśli to możliwe, publiczne udostępnienie danych badawczych, tak aby każdy miał do nich dostęp w czasie i miejscu przez siebie wybranym bez ograniczeń prawnych, np. wraz z udzieleniem wolnej licencji;
 - 5) zapewnienie, aby dane były zgodne z zasadami FAIR.
2. Zasady przekazywania danych do RODBUK oraz sposób ich udostępniania określa Regulamin korzystania z Repozytorium Otwartych Danych Badawczych Uczelni Krakowskich (RODBUK) przez pracowników i doktorantów Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, wprowadzony zarządzeniem Rektora.
3. Dopuszcza się ograniczenie dostępu do danych badawczych w myśl zasady: „dostęp otwarty w możliwie największym zakresie, zamknięty tylko w koniecznym” (ang. *as open as possible, as closed as necessary*) w przypadku danych chronionych prawem, zasadami bezpieczeństwa lub zasadami etycznymi.
4. Metadane, niezależnie od ograniczeń prawnych lub etycznych, powinny być zawsze udostępnione w sposób otwarty, bez żadnych restrykcji dostępu.
5. Dane badawcze powinny być udostępniane najszybciej jak to możliwe. W przypadku danych badawczych będących podstawą publikacji naukowej oznacza to udostępnianie nie później niż w chwili ukazania się publikacji naukowej.
6. Twórcy dokumentują działania podjęte w związku ze zobowiązaniami wynikającymi z POD oraz ich efekty w sposób określony przez Pełnomocnika ds. Otwartego Dostępu.

§ 4

Pełnomocnik ds. Otwartego Dostępu

1. Rektor Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie powołuje Pełnomocnika ds. Otwartego Dostępu w osobie Dyrektora Biblioteki Głównej.
2. Do zadań Pełnomocnika ds. Otwartego Dostępu należy:
 - 1) koordynowanie prac związanych z tworzeniem, utrzymaniem i rozwojem infrastruktury POD Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie;
 - 2) doradztwo w zakresie najlepszych praktyk zgodnych z POD;
 - 3) edukacja adresatów POD w zakresie otwartego dostępu do publikacji naukowych i danych badawczych;

- 4) monitorowanie realizacji POD oraz raportowanie, raz do roku, wyników Rektorowi UKEN;
- 5) publikowanie raportu z realizacji POD za poprzedni rok na stronie internetowej Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, nie później niż do końca pierwszego kwartału następnego roku.

§ 5

Skuteczność Polityki Otwartego Dostępu

1. Bezpośredni przełożony nowo zatrudnionego w Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej pracownika jest zobowiązany do zapoznania go z POD.
2. Pracownicy zatrudnieni w Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, dokumentują działania podjęte w związku ze zobowiązaniami wynikającymi z POD, przechowują dokumentację i w razie potrzeby ją udostępniają.
3. Zasady określone w POD odnoszą się do publikacji naukowych i danych badawczych powstałych po wejściu w życie niniejszej Polityki Otwartego Dostępu.

§ 6

Postanowienia końcowe

Zmian w POD dokonuje Rektor w drodze zarządzenia na wniosek Pełnomocnika ds. Otwartego Dostępu.